

FAKTA.

3B/2019

express

Bild: Satu Haavisto

*Erfarenheter
av Erasmus+
fortbildningsperiodernas
effekter i finländska
grundskolor och
gymnasier*

Varför skulle jag delta i
fortbildning utomlands?

BAKGRUND

Programmet Erasmus+ erbjuder finansiering för sådana projekt inom allmänbildande utbildning, i vilka bland annat ingår mobilitetsperioder för lärare i andra europeiska länder. Tack vare projekt som finansieras av programmet kan daghem, grundskolor och gymnasier skicka sin personal på fortbildning utomlands. Fortbildning kan innebära deltagande i en kurs, uppföljning av skolarbete inom det allmänbildande området eller undervisning i en samarbetskola eller på ett daghem.

Projekten utgår från skolans eller daghemmets egna behov och gagnar dem så mycket som möjligt. Det är också viktigt att projektets mål är kopplade till läroanstaltens läroplan och andra utvecklingsplaner. Målet för fortbildningsprojekten är således att förutom att påverka utvecklingen av en enskild person även påverka hela skolans eller daghemmets verksamhet.

Denna utredning utgår från en internationell undersökning som kartlade

hur målen för Erasmus+ uppnåddes i fortbildningsprojekt för allmänbildande utbildning (2014–2015) och hur projektverksamhetens effekter syns i skolgemenskapen. Det nationella kontoret för Erasmus+ i Litauen var huvudkoordinator, och Šiauliai universitet i Litauen både utvecklade forskningsmetoden och samlade ihop forskningsresultaten.

Deltagarländerna lät göra nationella utredningar, utifrån vilka Šiauliai universitet utarbetade en rapport som sammanfattade resultaten. Rapporten gavs ut 2017. Utbildningsstyrelsen svarade för genomförandet av den nationella utredningen för Finland, och en sammanfattning av dess resultat presenterades i Nya idéer och perspektiv för vardagligt skolarbete, Fakta Express 1B/2017.

De fyra deltagarländerna i den ursprungliga utredningen, Litauen, Estland, Polen och Finland, inledde 2018 en fortsatt utredning om hur fortbildningsprojektens effekter fortfarande

syns i skolornas verksamhet två år efter att projekten slutat. Samtidigt kartlade vi vilka faktorer som bidrar till eller förhindrar att effekterna blir bestående. Denna Fakta Express-publikation presenterar den fortsatta utredningens kvalitativa resultat för Finlands del.

Materialet med resultat som presenteras i publikationen utgår från gruppintervjuer, där sammanlagt 15 rektorer och lärare på skolor som varit med i Erasmus+-fortbildningsprojekt deltog. Samma skolor deltog i den ursprungliga utredningen. Inga daghem ingick i detta material. Dessutom genomfördes en fallstudie om ett projekt, där tre medlemmar av undervisningspersonalen som deltagit i samma fortbildningsprojekt intervjuades.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Erasmus+

Bild: Satu Haavisto

Att internationell verksamhet har blivit en del av skolkulturen har uppmuntrat även sådana personalmedlemmar att delta som tidigare varit osäkra eller likgiltiga inför internationella projekt.

”Vårt första projekt inspirerade lärare att pröva sina vingar. Efter det har det alltid kommit nya projekt med europeiska skolor.”

FORTBILDNINGARNA HÄMTADE FRISKA VINDAR ÅT UNDERVISNINGSMETODER OCH LÄRMILJÖER

De nya läroplanerna både i grundskolan och gymnasiet förutsätter att undervisningsmetoderna och lärmiljöerna uppdateras. Många läroanstalter har också utnyttjat internationella fortbildningsprojekt för att för sin del svara mot detta behov.

De lärare som intervjuats berättade ofta att undervisningsmetoderna tack vare fortbildningsprojekten hade förändrats och utvecklats i deras skolor. En del nya metoder presenterades i skolorna för första gången i samband med projektet, medan andra metoder redan hade införts, men de förädlades eller utvecklades med hjälp av nya kunskaper och färdigheter som man fått via projektet. Förnyelser som nämndes var till exempel undervisningsmetoder i matematik, användningen av informations- och kommunikationsteknik, funktionell undervisning samt differentiering av undervisningen.

Många skolor har fått från internationella fortbildningsprojekt idéer och nya perspektiv för utvecklingen av mångsidiga och moderna lärmiljöer. Till exempel har lärande utomhus och att använda naturen som en lärmiljö ökat i en del skolor som följd av en fortbildningskurs. Skolorna har också fått hjälp och inspiration från fortbildningsprojektet för planering av lärmil-

jöer i splittrerna skolbyggnader. Därmed blir idéerna som fått genom projekt konkreta för många år framåt.

En del av de intervjuade beskrev att skolornas verksamhetskultur hade förändrats som resultat av ett fortbildningsprojekt. Till exempel hade användningen och administrationen av informations- och kommunikationsteknik blivit tydligare. Dessutom hade lärarna börjat använda olika slags modeller för kompanjon- och teamundervisning.

INTERNATIONELL VERKSAMHET BLIR EN DEL AV SKOLANS VARDAG

Lärare och rektorer berättade att den mest betydelsefulla ändringen som skett i flera skolor var att internationell verksamhet och den europeiska identiteten förstärktes och att de blev en naturlig del av skolans verksamhetskultur. Internationellt samarbete är en del av skolans vardag, och det anses inte längre vara något extra eller en påklistrad verksamhet. Att internationell verksamhet har blivit en naturlig del av skolkulturen har uppmuntrat även sådana personalmedlemmar att delta som tidigare varit osäkra eller helt likgiltiga inför internationella projekt.

Flera lärare som intervjuats beskrev de fortbildningsperioder som sker utomlands som utmärkta sätt att hitta nya europeiska samarbetspartners, med vilka det har varit möjligt att fortsätta samarbetet eller starta helt nya projekt. Många

Bild: Satu Haavisto

Fortbildningsperioder är utmärkta sätt att hitta nya europeiska samarbetspartners, med vilka det har varit möjligt att fortsätta samarbetet eller starta helt nya projekt.

”Efter dessa kurser och jobbskuggningsperioder har vi själva också fått internationella gäster. Detta har bidragit enormt till internationalisering på hemmaplan gentemot eleverna.”

skolor har också inlett antingen ett nytt Erasmus+-projekt eller ett annat internationellt samarbetsprojekt med en samarbetspartner som de hade mött på en fortbildningsperiod. Ett projekt med fokus på lärarnas utlandsperioder har kanske åtföljts av ett projekt där även eleverna har fått delta på mobilitetsperioder. Tack vare nya kontakter har även samarbete via nätet, till exempel eTwinning, ökat.

I och med lärarnas fortbildningsperioder har skolorna också fått fler internationella gäster. De intervjuade berättade att mottagande av utländska besökare är ett utmärkt sätt att erbjuda elever och studerande internationella erfarenheter i den egna skolan. I en del skolor har internationellt samarbete blivit en så betydelsefull del av skolans verksamhet att det har blivit en konkurrensfördel för skolan, vilket höjer skolans attraktivitet. En sådan möjlighet kan vara särskilt viktig till exempel för sådana gymnasier på mindre orter som måste konkurrera om studerande med läroanstalter i grannstäder.

LÄRARNAS FÅR NYA PERSPEKTIV OCH SJÄLVFÖRTROENDE FÖR SITT ARBETE

Lärare som deltagit på fortbildningsperioder konstaterade att förutom nya idéer och färdigheter erbjöd utlandsperioderna också ett värdefullt perspektiv på de områden som redan fungerar bra i den finländska skolan. Många respondenter berättade att de värdesatte sitt eget arbete mer och hade fått

säkerhet i sitt arbete. Å andra sidan konstaterade en del av de intervjuade också att då de bekantat sig med skolarbetet i ett annat land har de lärt sig att förstå att många drag i skollivet är rätt universella och upprepas liknande i olika länder.

Att använda främmande språk under en fortbildningsperiod utomlands fick många lärare att inse att de egna språkkunskaperna var bättre än de själva ursprungligen tänkt sig. De intervjuade beskrev detta som en mycket energigivande erfarenhet som till och med hade uppmuntrat en del lärare som tidigare varit osäkra i fråga om sina språkkunskaper att använda främmande språk i sin egen undervisning.

SPRIDNING AV LÄRDOMAR FRÅN MOBILITETSPERIODER MED SKOLGEMENSKAPEN UTGÖR EN CENTRAL DEL AV GENOMFÖRANDE AV PROJEKTET

De flesta lärarna som deltar i mobilitetsperioder delar med sig av den information och de idéer de fått via utbildningen genom att berätta om sina erfarenheter under ett personalmöte. Enligt intervjuerna är detta det mest populära sättet att sprida information om projektets resultat inom skolan. En del nöjer sig inte enbart med att berätta om nya metoder och idéer, utan kollegorna får också testa dem i praktiken. En som intervjuades kallade detta för ”exponeringsteknik”. De lärare som intervjuats berättade om kollegor och skolchefer som

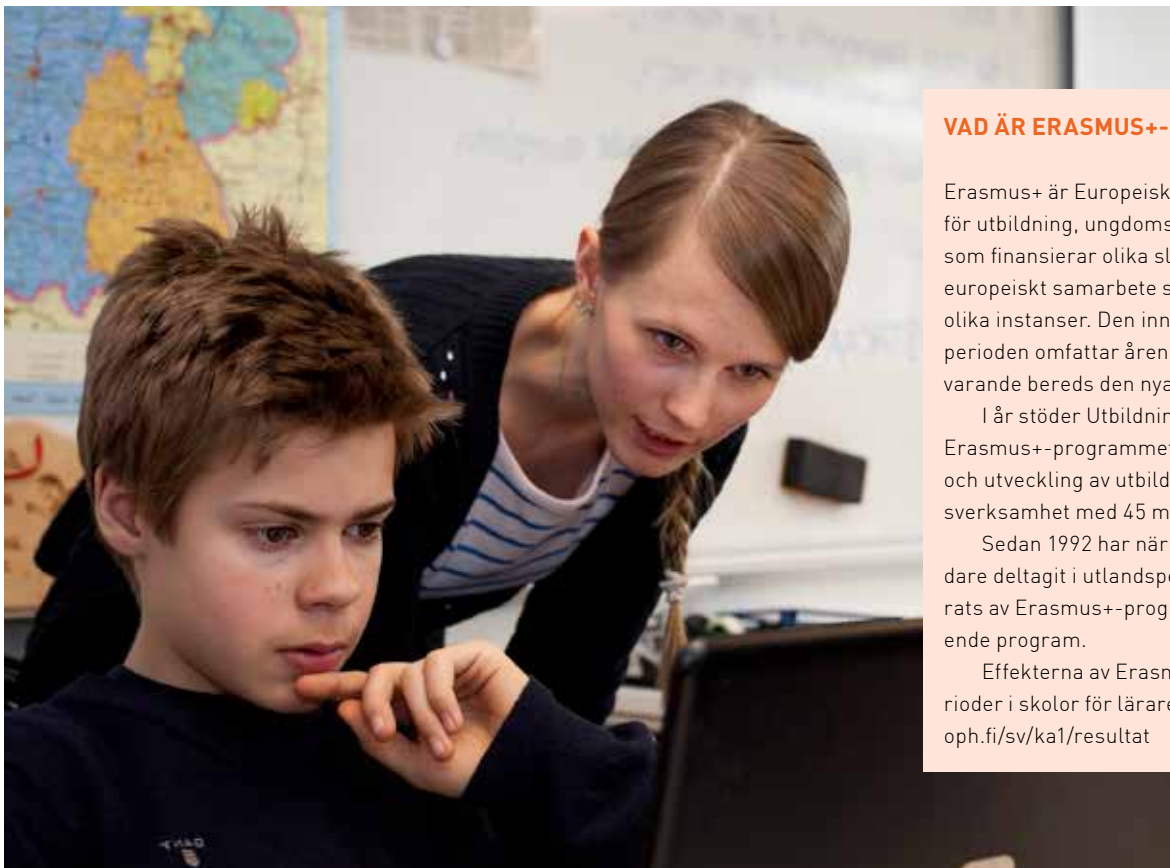

Bild: Hanna Anttila

VAD ÄR ERASMUS+-PROGRAMMET?

Erasmus+ är Europeiska unionens program för utbildning, ungdomsfrågor och idrott som finansierar olika slags utlandsperioder, europeiskt samarbete samt dialog mellan olika instanser. Den innevarande programperioden omfattar åren 2014–2020. För närvarande bereds den nya programperioden.

I år stöder Utbildningsstyrelsen genom Erasmus+-programmet internationalisering och utveckling av utbildning och ungdomsverksamhet med 45 miljoner euro.

Sedan 1992 har närmare 300 000 finländare deltagit i utlandsperioder som finansierats av Erasmus+-programmet och föregående program.

Effekterna av Erasmus+-fortbildningsperioder i skolor för lärare:
oph.fi/sv/ka1/resultat

ursprungligen inte varit intresserade av att delta i internationell verksamhet, men som ändrat sig efter att de blivit utsatta för projektets resultat.

Erasmus+-projekten ger tillgång till fortbildning också för sådan personal på läroanstalter, vars lokala utbildningsmöjligheter är begränsade, till exempel i gleset bosatta områden. En del av de intervjuade lyfte fram att i synnerhet i dessa fall är de fortbildningar som Erasmus+-projekten möjliggör en värdefull resurs, vilket åter för sin del uppmuntrar deltagare att dela med sig av det de lärt sig med personalen och därmed att maximera de fördelar som utbildningsmöjligheten ger för hela skolan.

De lärare som deltog i intervjuerna var rätt eniga om att man ska reservera tillräckligt med tid och resurser för att dela med sig av de nya erfarenheterna från mobilitetsperioder, så att man kan effektivt sprida projektets effekter med hela skolgemenskapen. En del av de intervjuade ansåg att med tanke på projektets hållbarhet vore det bra om minst två personer alltid skulle delta tillsammans på mobilitetsperioder. Dessa personer skulle bilda ett arbetspar som förutom att sinsemellan dela på erfarenheterna av utlandsperioden också skulle dela på ansvaret för att förankra nya idéer och metoder i hela skolan. Den hektiska karaktären av lärarnas arbete ansågs utgöra ett av de största hindren för en effektiv spridning av projektets resultat. Enligt de intervjuade delar man ofta inte så mycket med sig om man inte särskilt reserverat tid för det till exempel på ett gemensamt möte eller en utbildningsdag för personalen.

Många lärare är aktiva också i organisationer och nätverk utanför skolan och kan via dem berätta om projektens

resultat och effekter för en bredare publik. Många kommuner ordnar även så kallade ”pedagogiska caféer”, där lärare från olika skolor kan dela med sig av sina tankar och erfarenheter. En del fortbildningsprojekt har också inspirerat skolor att inleda eller öka samarbetet med aktörer i närområdet, till exempel bibliotek.

EN KOPPLING TILL SKOLANS PLANMÄSSIGA UTVECKLING GYNNAR PROJEKTETS LÅNGTIDSEFFEKTER

Rektorer och lärare som deltog i intervjuer var rätt eniga om att då projektets mål tydligt utgår från läroplanen, bidrar detta även till att effekterna av internationella fortbildningsprojekt blir permanenta och sprids som en del av skolans kultur. Då projektet är officiellt en del av skolans årliga utvecklingsplan och om dess mål svarar mot de mål som ställts i undervisningsplanen, har projektet möjligheten att bli en naturlig del av utveckling av skolan.

Till exempel har utveckling av nya lärmiljöer varit ett mål i flera läroanstalters projekt och det nämndes upprepade gånger i intervjuerna. De nyaste läroplanerna för både grundskolan och gymnasiet betonar betydelsen av en fungerande och mångsidig lärmiljö samt av att lärandet förs även utanför skolans väggar. Därmed kan man utnyttja projektresultaten då skolan utvecklas för att svara mot den nya läroplanens mål.

HUR HAR INTERNATIONELL FORTBILDNING EN BESTÅENDE EFFEKT PÅ SKOLGEMENSKAPEN?

★ Läraren får ★

- självförtroende: språkkunskaper, att klara sig i nya situationer
- nya perspektiv
- självaktning

Utmaningar:

- om man inte har tid att sprida information

★ Personalen får ★

- nya undervisningsmetoder
- bekräftelse för teamundervisning
- internationella kontakter
- en stärkt europeisk identitet

Utmaningar:

- om personalen inte är engagerad

★ Skolan får ★

- stöd för att genomföra läroplanen
- stöd för utvecklingsplaner
- idéer för lärmiljöer
- idéer för verksamhetskulturen
- internationalism som en del av vardagen
- en konkurrensfördel

Utmaningar:

- om projektet inte är en del av det övriga utvecklingsarbetet
- om skolans rektor inte deltar i projektet

Bild: Hanna Anttila

En del nöjer sig inte enbart med att berätta om nya metoder och idéer, utan kollegorna får testa dem. En som intervjuades kallade detta för "exponeringsteknik".

STARKT STÖD FRÅN ORGANISATIONEN BIDRAR TILL EFFEKTERNAS VARAKTIGHET

Internationellt samarbete har blivit en så betydelsefull del av skolans verksamhet att den har blivit en konkurrensfördel för skolan.

"Vi är en liten skola i periferin, men mycket internationell. Till oss kommer studerande också från närmommuner. Internationalism har blivit vårt varumärke."

Enligt de lärare och rektorer som deltog i intervjuerna är det viktigt med tanke på att uppnå hållbara resultat att projektet backas upp av läroanstaltens ledning och förvaltning. Lärarna och rektorerna betonade betydelsen av ett engagerat ledarskap vid planering och genomförande av ett lyckat och hållbart fortbildningsprojekt. En förankring av förändringar i skolans verksamhet lyckas bättre om skolledningen aktivt deltar i planering av projektet och är med under projektets hela livscykel. Då kan man försäkra sig om att projektet anknyter till den allmänna utvecklingen av skolan och uppmuntrar alla personalmedlemmar att delta i dess olika skeden.

Effekterna av fortbildningsprojektet ansågs också vara mer hållbara om projektet har en koppling antingen till ett projekt som genomförts tidigare i skolan eller till exempel till

Bild: Satu Haavisto

ett kommande samarbetsprojekt där elevmobiliteter ingår. Då är det inte endast fråga om enskilda projekt på kort sikt, utan projekten snarare skapar och stärker kulturen för kontinuerligt internationellt samarbete i skolan.

HELA SKOLGEMENSKAPENS STÖD HAR EN VIKTIG ROLL I ATT UPPRÄTTHÅLLA PROJEKTETS EFFEKTER

Det är mycket ovanligt att alla personalmedlemmar kan delta i fortbildning utomlands. Även om endast en liten del av personalen deltar i mobilitetsperioder ska projektet trots detta ha större effekter för skolgemenskapen. Att uppmuntra och engagera personal som inte deltar i mobilitetsperioder är också en av de största utmaningarna för effekternas varaktighet i projektet. Enligt de lärare som intervjuats är det viktigt att projektet planeras tillsammans i skolgemenskapen och att alla erbjuds möjligheten att delta i planeringen. Därmed kan projektet genuint bli gemensamt för hela skolan. Då ett internationellt fortbildningsprojekt har planerats omsorgsfullt för att svara mot skolans eller daghemmets verkliga behov, är det mer troligt att dess resultat också har en konkret inverkan på verksamheten.

Bild: Elina Ruokari

Att använda främmande språk under en fortbildningsperiod utomlands fick många lärare att upptäcka att de egna språkkunskaperna är bättre än de själva tänkt.

Då en lärare som har undvikit att tala engelska deltar i utbildning och får upplevelsen att han eller hon klarar sig. Det har en jättestor betydelse.”

Utbildningsstyrelsen är ett ämbetsverk inom undervisnings- och kulturministeriets område, som svarar för utvecklingen av utbildning, småbarnspedagogik och främjande av internationalisering.